

VALSTS VALODAS CENTRS

3000

**latviešu sarunvalodas
biežāk lietotie vārdi
ar tulkojumu
krievu, vācu
un angļu valodā**

V. Kuzina

**3000 latviešu sarunvalodas
biežāk lietotie vārdi
ar tulkojumu
krievu, vācu un angļu valodā**

Rīga

1998

vārda lietojums saistījumā galvenokārt ar tiem biežāk lietotajiem vārdiem, kuri ievietoti šajā vārdnīcā. Ilustratīvajā materiālā lietvārdi (šķirkļa vārdi) doti nominatīva, arī ģenitīva formā (piem., kurpnieka āmurs – āmura kāts), darbības vārdi – nenoteiksmē un vienkāršo vai salikto laiku formās (piem., pazīt pēc balss, es viņu pazīstu), īpašības vārdi un lokāmie divdabji vīriešu un sieviešu dzimtē (piem., silts rudens – silta šalle; piemērots apģērbs – piemērota telpa). Piemēros tiek atklātas vārdu tiešās un pārnestās nozīmes (piem., pazaudēt atslēgas, pazaudēt veselību), kā arī homonīmu (stāvs krasts, otrais stāvs) un homogrāfu (piem., konferenču zāle, zaļa zāle) nozīmes. Ilustrēto piemēru skaits daļēji atkarīgs no šķirkļa vārda biežāk lietoto nozīmju skaita: ar vienu piemēru ilustrēts – 35% šķirkļa vārdu, ar diviem piemēriem – 55%, ar trim un vairāk piemēriem – 10%.

5. Vārdu tulkojums krievu, vācu un angļu valodā. Tulkojumos tiek dotas vārdu biežāk lietotās nozīmes un biežāk lietotie sinonīmi citvalodu vārdu krājuma bagātināšanai. Ja tulkojumi ir tuvi sinonīmi, to starpā likts komats, bet tulkojumi ar lielāku semantisku atšķirību atdalīti cits no cita ar semikolu.

Leksiskā minimuma pielikumā, pirmkārt, ir doti atsevišķu vārdšķiru visbiežāk lietotie vārdi (30 – 50) dilstošā biežuma secībā, jo tos biežās atkārtotās dēļ sarunvalodā ieteicams apgūt vispirms. Otrkārt, ir sniegts pārskats par raksturīgākajiem jaunu vārdu darināšanas paņēmieniem, jo, tos apgūstot, ir iespējams salīdzinoši īsā laikā ievērojami palielināt vārdu krājumu, darinot jaunus vārdus no jau zināmajiem. Treškārt, ir analizēti rakstu darbu kļūdu tipi, jo, izprotot rakstu valodas kļūdu cēloņus, var sekmīgāk pilnveidot pareizrakstības iemaņas.

Autore izsaka pateicību Valsts valodas centra darbiniecēm Dr. philol. Dzintrai Hiršai, Dr. paed. Leokādijai Mileikai, recenzentiem Latviešu valodas institūta direktoram Dr. habil. philol. Jānim Valdmanim, Naturalizācijas pārvaldes vecākajai referentei Mg. philol. Gunai Martinsonai un ASV Miera korpusa latviešu valodas mācību koordinatorei Ilonai Kiukucānei, kā arī Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības augstskolas docētājām Pārselai Ukasei un Irisai Bergai.

Izdevums var būt noderīgs tiem, kas māca vai mācās latviešu, krievu, vācu un angļu valodu, kā arī mācību līdzekļu autoriem, un valodu pētniekiem.

Предисловие

При изучении любого иностранного языка важно знать, какие слова в разговорной речи, литературе, публицистике и др. употребляются чаще, а какие – реже. Нередко отбор лексических единиц для учебных целей происходит интуитивно, опирается на личный опыт методиста, учителя, автора учебного пособия. Проанализировав учебную литературу по латышскому языку для школьников и взрослых предлагается при отборе учебного материала использовать лексические минимумы, в которые должны включаться наиболее часто употребляемые слова. Несмотря на то, что количество часто употребляемых слов в лексических минимумах по сравнению с переводными или толковыми словарями незначительно, им присуща значительная текстообразовательная способность, обеспечивая большое покрытие текста. Как показывают исследования, 1000 наиболее часто употребляемых слов покрывает около 70% текста, а 3000 – около 90% текста.

В данный лексический минимум включено 3000 часто употребляемых в современном латышском языке слов, которые выбраны, учитывая разработанные для учебных целей критерии отбора слов (частотность, распространённость, тематика и др.). Темы разговорного языка (автобиография, квартира, учёба, работа, семья, здоровье, искусство и т.п.), лексика которых отражена в этом минимуме, записаны в магазинах, поликлиниках, различных учебных заведениях и т.д. в 1976 – 1997 годах. Объем собранного материала – 300 000 словоупотреблений, количество слов – 15 875. В сборе материала принимали участие студенты ЛУ под руководством Л.Цеплитиса и РВШПУ под руководством Dr. philol. В.Кузиной.

В составлении лексического минимума разговорного языка использован метод перевода базового (основного) текста.

В издании часто употребляемые слова расположены в алфавитном порядке. Структура алфавитного списка слов следующая:

1. слово на латышском языке,
2. указание на часть речи,
3. указание на принадлежность слова к первой, второй или третьей тысяче,
4. иллюстративный словарный материал – предложение или словосочетание,
5. перевод слова на русский, немецкий и английский языки.

В конце лексического минимума:

- во – первых, дается наиболее употребляемые слова (30 – 50) отдельных частей речи,
- во – вторых, дается обзор способов словообразования,
- в – третьих, анализируются типы ошибок, допускаемых в письменных работах, т.к. понимая причины ошибок, можно совершенствовать навыки правописания.

Издание может быть полезно тем, кто изучает латышский и другие языки, авторам учебных пособий, языковедам.

Vorwort

Beim Lernen und Lehren einer Fremdsprache ist es wichtig zu wissen, welche Wörter in der Umgangssprache, in der schönggeistigen Literatur, in den Massenmedien usw. häufiger oder seltener gebraucht werden. Bei der Lehrmittelanalyse (für Schüler und Erwachsene) ist es festgestellt worden, dass die Auswahl sprachlicher Einheiten (Lexik, Strukturen) meistens empirisch erfolgt. Deshalb sieht man in den Lehrmitteln auch ganz selten gebrauchte Wörter. Es ist zu empfehlen, statt dieses Verfahrens Häufigkeitswörterbücher zu benutzen, weil 1000 meistgebrauchte Wörter ca. 70% des Textverständnisses (3000 Wörter – 90%) gewährleisten.

Im vorliegenden Wörterbuch gibt es ca. 3000 in der Umgangssprache häufiger gebrauchte Wörter, die nach den Häufigkeits-, Verbreitungs-, thematischen u.a. Kriterien bestimmt sind. Die lexischen Einheiten zu Themen Lebenslauf, Wohnung, Lernen, Arbeit, Familie, Gesundheit, Kunst u.a. sind in Geschäften, Kliniken, Lehranstalten usw. in den Jahren 1976 – 1997 gesammelt. Daran haben auch Studenten der Staatsuniversität Lettland unter Leitung von L.Ceplītis und Studenten der Rigaer Hochschule für Lehrerbildung und Bildungsadministration unter Leitung von Dr. philol. V.Kuzina teilgenommen.

Bei der Zusammenstellung des umgangssprachlichen Minimums wurde die Übersetzungsmethode des Grundtextes benutzt.

Die Wörter sind alphabetisch geordnet. Die Struktur des alphabetischen Verzeichnisses ist folgende:

1. Das lexisch zu analysierende Wort.
2. Bezeichnung der Wortart des Wortes.
3. Die Zugehörigkeit des Wortes zum ersten, zweiten oder dritten Tausend wird durch Zahlen 1, 2, 3 bezeichnet.
4. Das Wort wird durch eine Wortgruppe oder einen Satz illustriert.
5. Das Wort wird in russischer, deutscher und englischer Übersetzung gegeben.

Am Ende des Wörterbuches sind, erstens, 30–50 am häufigsten gebrauchten Wörter jeder Wortart genannt, die wegen ihrer Gebräuchlichkeit zuerst zu erlernen sind. Zweitens, es wird eine Übersicht der charakteristischen Wortbildungsverfahren gegeben, deren Erwerb eine schnelle Erweiterung des Wortschatzes ermöglicht. Drittens, es sind die Fehlertypen in den schriftlichen Arbeiten analysiert. Das Verstehen der Fehlerursachen ermöglicht die Vervollkommnung der Schreibfertigkeiten.

The Foreword

Learning or teaching any foreign language, it is important to know, which words in conversational language, in fiction, in publicism etc. are used more or less often. It should be recognized, that often for the purpose of learning, selection of lexical units or grammatical and other ones as well, takes place intuitively, regarding the teachers', methodologists' or the authors' of the teaching aids personal experience.

That was ascertained analysing literal sources for teaching Latvian literature to pupils and adults as well, for instance there are the words used not so often: *senleja, kokgriezumi, aitāda, ēvele, akas vinda, ķipītis, ļīpa*. Therefore it is advisable to apply the lexical minimum, including the words used more often instead of the intuitive principle used. Although the number of words used more often in lexical minimums in comparison with the dictionaries for translations and explanations is insignificant, they belong a very deep capacity of the text formation, providing vast coverage of the text and the content as a whole.

As it was proved by the research, 1 000 words used more often cover nearly 70% of the text, but 3 000 words cover about 90%.

The given lexical minimum includes about 3 000 currently used words in Latvian conversation, which are chosen considering the worked out for teaching purposes criteria for the selection of words (frequency, dissemination, topicality etc.)

Conversational themes (autobiography, flat, studies, work, family, health, art etc.) the lexics of which is reflected in the given minimum, were recorded in the shops, polyclinics, different educational establishments and other places, from 1976 till 1997.

The students from Latvian University under the guidance of L.Ceplītis and the students from Riga Teacher Training and Educational Management Academy under the guidance of Dr. of Philology V.Kuzina were collecting the materials as well.

The method of translation of basic texts was applied to compile the lexical minimum for conversations.

The words used more often in the publication were arranged in alphabetical order.

The structure of the alphabetical list of words is the following:

1. Headword or the word for lexical analysis in Latvian.
2. Part of speech.
3. Reference that the word belongs to the first, the second or the third thousand indicating that with the figures 1, 2, 3.
4. Illustrating material - the sentence or the phrase.
5. Translation of words into Russian, German and English languages.

At the end of the lexical minimum, firstly, the most often used words in the declining order of frequency of use were given, for it is advisable to acquire these words for their repeatedness in conversation.

Secondly, the overview of the derivation of new words is given, because, acquiring the language it is possible to develop the number of words deriving new words from the known ones.

Thirdly, the types of the mistakes of written works are analysed because understanding the reasons of the mistakes of written works, it is possible to develop writing skills.

The given lexical minimum includes about 3 000 currently used words in Latvian conversation which are chosen considering the word-out for reading purposes criteria for the selection of words (frequency, determination, topicality etc.)

Conversational themes (autobiography, relatives, family, health, etc.) the texts of which is collected in the given minimum, were recorded in the shops, polyclinics, different educational establishments and other places.

The given lexical minimum includes about 3 000 currently used words in Latvian conversation which are chosen considering the word-out for reading purposes criteria for the selection of words (frequency, determination, topicality etc.)

1. Headword or the word for lexical analysis in Latvian.
2. Part of speech.
3. Reference that the word belongs to the first, the second or the third thousand indicated that with the figures 1, 2, 3.
4. Illustrating material - the sentence or the phrase.
5. Translation of words into Russian, German and English languages.